folklor/edebiyat, cilt:20, sayı:78, 2014/2

HAYVANLAR ETRAFINDA OLUŞAN İNANÇ VE UYGULAMALAR: DOĞUM ÖRNEĞİ*

Çiğdem Mollaibrahimoğlu**

GİRİŞ

İnsan denilen varlığı tanımlarken öncelikle onun düşünebilme özelliği ön plana çıkarılır. Akıllı olmasının yanında inanan tek varlık olmasıyla da insanoğlu diğer varlıklardan ayrılır, öyle ki insan hayatının doğumdan ölüme ve ölüm ötesine kadar her safhası inanmalar ve bunlarla ilgili ritüellerle doludur. İnançların ve bunlarla ilgili ritüellerin ortaya çıkışında yaşanılan coğrafya ve bu coğrafyaya bağlı olarak ortaya çıkan hayat tarzı önemli bir rol oynar.

Eski Türk inanç sisteminden bugüne kadar gelen ve bugün de Anadolu'nun birçok yerinde karşımıza çıkan bazı inançlar doğrudan Türk'ün yaşadığı hayat tarzı ile ilgilidir. "Atlı Göçebe Medeniyeti" adı verilen bu hayat tarzının merkezinde başta at olmak üzere "hayvan" vardır ve Türkler bu dönemde hayvancı bir kavim olarak tanınmaktadırlar. Elimizdeki en eski kaynak olan "Oğuz Kağan Destanı"na (Ergin 1970: 1) bakıldığında, destanın kahramanı olan olağanüstü yapıdaki insana layık görülen işlerin başında "at

* Bu çalışma 2008 yılında tarafımdan hazırlanan "Anadolu Halk Kültüründe Hayvanlar Etrafında Oluşan İnanç ve Pratikler" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Programı. cigdem_molla@hotmail.com

sürülerini gütmek ve av avlamak" gelir. O döneme bakıldığında Türk ekonomik sisteminin atçılık (hayvancılık), akıncılık ve avcılık üzerine kurulduğunu görürüz. Dikkat edilirse, ekonominin üç ayağından ikisi, yani "hayvancılık" ve "avcılık" doğrudan hayvana bağlı gelir kollarıdır. *Bahaeddin Ögel* de bu önemli noktaya şöyle dikkat çekmektedir:

"Avrupa'daki büyük ilim otoriteleri, dünya tarihinde rol oynayan kavimler arasında, 'Atlı kavimler' dedikleri bir gruba büyük bir önem vermişlerdir. 'Atlı kavim' demek, at yetiştiren ve bütün günlük hayatı at üzerinde geçen insan toplulukları demektir. Dünya tarihindeki en önemli ve en güçlü atlı kavimlerden, doğuda olanları Türkler ve batıdakiler ise, Cermenler idiler." (1971: 13).

Orta Asyalıların ellerinde sayıları yüz binleri tutan ve hatta Çin tarihlerinin dediklerine bakılırsa, milyonları aşan hayvanları vardı. Çin tarihleri Orta Asya Türkleri için, "göçebe" deyimini kullanmıyorlardı. Onlara göre Türkler, "otlar ile suları takip ederek" yaşarlardı. Bunun da çok önemli ekonomik bir anlamı vardı; Türkler bir yere yerleşemedikleri için değil, hayvanlarına ot ve su bulmak için dolaşıyorlardı. Arabalar üzerinde veyahut da atlarla taşıdıkları çadırlarını, hayvanlar için elverişli yaylalara götürüyorlar ve her mevsime göre yer değiştiriyorlardı (15). Bir başka deyişle ekonomik yapı zamanla yazı ve kışı farklı yerlerde geçirme durumunu ortaya çıkarmış ve Türklerde "kışlak" ve "yaylak" hayatı oluşmuştur. Türkler kışın kalınacak yere "kışlak, kışlag" derlerken, "yaylak" kelimesini ise yazın kalınan yer manasında kullanmışlardır. Bu hayat tarzı bile toplumun âdet ve geleneklerini etkilemiş, belki de yeni âdetlerin, inançların doğmasına neden olmuştur.

Hayvanların ekonominin temelinde kuvvetli bir şekilde yer alması sosyal ve kültürel hayatın da hayvanlarla bir etkileşim içersinde olmasını sağlamıştır. Öyle ki, bu etkileşim onların oluşturduğu takvimde her yıla bir hayvan adı vermelerinde de kendini göstermiştir. *Sıçgan (sıçan), ud (öküz), pars, tavışgan (tavşan), nek (timsah), yılan, yund (at), koy (koyun), biçin (maymun), takagu (tavuk), ıt (köpek), tonguz (domuz)* (Atalay 1992: 364) "On İki Hayvanlı Türk Takvimi" adı verilen bu takvimde yer alan hayvan isimleridir.

Anadolu'da hayvanlarla ilgili inançlar doğal olarak Anadolu'daki hayvan popülasyonuyla ilgilidir. Burada çeşitli kuşlar; büyük ve küçükbaş hayvanlar; kurt, domuz, ayı, geyik gibi yabani hayvanlarla ilgili inançlar ve az sayıda da olsa bugün artık Anadolu'da yaşamayan veya çok az sayıda bulunan hayvanlarla ilgili inançlar da vardır. Bütün bunlar gösteriyor ki, hayvanlar Türk'ün sosyal hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden de hayvanlara, başta destanlar olmak üzere efsane ve masallarda, atasözü ve deyimlerde, türkü ve koşma gibi halk edebiyatı türlerinde; doğum, evlenme, ölüm ritüelleri; el sanatları, halk hekimliği, halk meteorolojisi vs. gibi halkbiliminin alanına giren daha birçok türde yoğun bir şekilde rastlamak mümkündür.

Çalışmada Anadolu'daki bu zengin halk kültürü -hayvanlarla ilgili inançlar ve uygulamalar- bir geçiş dönemi olan "doğum" bağlamında değerlendirilmiştir. Burada söz konusu olan hayvanlar kimi zaman etken kimi zaman edilgen bir konumda yer almışlardır. "Doğum" ile ilgili uygulamalarda hayvanlar ya da onlara ait herhangi bir

nesne uygulamanın içindedir. Çalışmada hayvanlarla ilgili inanmalar ve uygulamalar "doğum öncesi", "doğum sırası" ve "doğum sonrası"na ilişkin olarak üç ana başlıkta ele alınarak incelenmiştir.

1.Doğum Öncesi ile İlgili İnanç ve Uygulamalar

İnsan hayatının doğum, evlenme ve ölümden oluşan üç önemli geçiş evresi vardır. Bunlardan ilki olan doğum, hemen her zaman mutlu bir olay olarak kabul edilir. Dünyaya gelen çocuk, soyun devamını sağladığı için anne ve babayı sevindirir. Öte yandan doğum, kadına duyulan saygınlığı artırdığı gibi, onun aile ve akraba grupları içindeki yerini de belirler. Baba ise evlat sahibi olmakla hem geleceğe güvenle bakar hem de dostları ve yakınları arasında saygınlık kazanmış olur. Doğumla ilgili inanç ve uygulamalarda öncelikle doğum öncesine ait olarak "kısırlığı giderme" ve "gebe kalma" inanç ve uygulamaları vardır.

1.1. Kısırlığı Giderme

Toplumumuzun geleneksel kesiminde kusur genelde kadında aranır ve kısır kadın horlanır, aşağılanır. Bunun için kadın, erkekten önce birtakım çarelere başvurarak kısırlığını ortadan kaldırmaya çalışır. Bu bölümde ele alacağımız uygulamalardan bir kısmı çocuğun olması için yapılan uygulamalarken diğerleri çocuğun olup olmayacağını tespite çalışan uygulamalardır.

Çocuk olmasını sağlamak için Erzurum'da yeni kesilmiş koyun karnı içerisine çeşitli baharatlar konarak ağzı bağlanır. Su içerisinde iyice kaynatıldıktan sonra çıkarılarak bağlanan yerden ağzı açılır. Buradan bir miktar bezir yağı ilave edildikten sonra soğuyuncaya kadar üzerine oturulur. Bu tertip üç gün tekrarlanır (Başar 1972: 84). Benzer olarak kızdırılmış tuğlaya inek yoğurdu dökülüp buğusuna (1972: 84), tavuğun ilk defa yumurtladığı kanlı üç yumurta üzerine (Acıpayamlı 1996: 16) oturma vardır.

Koyun ve keçi kesilip soyulduktan sonra derisi alınır ve çocuğu olmayan kadın, boynundan beline kadar bu deriye sarılarak yarım saat kadar bekletilir (Çelik 2001: 168). Benzer şekilde, çocuğu olmayan kadının belinden aşağısına bir yaşında iken kesilmiş dananın derisi sarılır; on, on beş dakika bekletilir (Acıpayamlı 1996: 18). Çocuk isteyen kadına kurt eti yedirilir (1996: 15). Doğması istenen çocuğun dayısı, yedi evden toplanan iğne veya mıhı demirciye götürür. Demirci bunları horoz kanı ile eriterek bilezik yapar. Kadın bu bileziği koluna takar (19).

Trabzon'un Şalpazarı Bölgesi'nde çocuğu olmayan kadınlar Sis Dağı'ndaki Hâl Evliyası'na giderler. Burada kadın önce abdest alır, Allah rızası için namaz kılar, sonra mezarın yanında yere uzanarak yatar ve elini taşların altındaki deliklerden birine sokarak bir avuç toprak çıkartır. Elindeki toprağın içinden böcek, karınca gibi bir şey çıkarsa bu çocuğu olacağına, eğer bir şey çıkmazsa çocuğu olmayacağına işaret eder. Eline aldığı toprağın içindeki böcek veya karınca ölü olursa, çocuğun da ölü doğacağına inanılır (Çelik 1999a: 290). Leylek bacaya konarsa o evde bebek doğar (Artun 1998: 70).

1.2. Gebeliği Ortadan Kaldırma

Nasıl ki gebe kalmak için birtakım uygulamalar varsa istenmeyen gebelikleri ortadan kaldırmak için de birtakım uygulamalar vardır. Bu tür uygulamalar, modern tıbbın getirmiş olduğu çözüm yollarına rağmen Anadolu'nun birçok yerinde hâlâ varlığını korumaktadır. Çocuk olmasını engellemek için kadına, içinde solucan kaynatılan su içirilmektedir (Acıpayamlı 1996: 23). Kadın yumurta kabuğunu su veya kahve ile yutar (1996: 23). Kadınlar örümcek ağı tütsüsüne (Başar 1972: 86), tavuk pisliğini kaynatıp buğusuna otururlar (Tarsus Alan Araştırmaları 1998: 64). Kedi yavrusunu atın üzengisinden geçirebilen, gebe kalmaz, çocuğu olmaz inancı vardır (Başar 1972: 86).

1.3. Aşerme

Gebelik gerekleştikten sonra "aşerme (yerikleme) ile ilgili inanç ve uygulamlar" vardır. Hamile kadın bir süre sonra aşermeye başlar. Kadın aşermeye başlayınca özellikle tatlı veya ekşi şeyler ister. Bunun yanında aşeren kadın, çocuğunu çeşitli zararlı şeylerden korumak için bazı yiyeceklerden ve davranışlardan da kaçınır. Aşermenin etrafında oluşan inanç ve uygulamalardan bir kısmı aşermenin önlenmesi ve dindirilmesi ile ilgilidir. Örneğin, köpek yalağına üzüm pestili sürülüp yedirilen gebelerin aşermesi diner (1972: 38).

Aşermeyi önlemek için köpek yalağında ıslatılmış ekmek (38). Erzurum'da köpek yalağına sürülmüş bir elma soyulmadan (38), köpeğe yalatılmış elma (Akçiçek 1997: 84), köpeğin yalağına konan elma (1997: 84), soyulmuş bir elma, üzüm pestili veya ekmek, köpek yalağına sürülür ve yedirilirse aşermesi diner (Taş 1996: 191).

Aşermenin durdurulmasıyla alakalı inanç ve uygulamalar yanında, aşerilen maddeyle çocuk arasında veya aşerme döneminde bakılan canlılarla çocuk arasında bağlantılar kuran birtakım inançlar da vardır. Örneğin; Aşeren gebe, manda eti yer veya manda sütü içerse çocuğu geç doğar. Bu durumun önlenmesi için gebe, doğumdan evvel yeniden manda eti yemek ve manda sütü içmek zorundadır (Başar 1972: 40). Aşeren kadın balık yerse çocuk balık ağızlı, sakız çiğnerse ve paça yerse sümüklü ve kakalı (Kazan 2001: 19), keklik eti yerse dilli, tavşan eti yerse gözleri açık (Taş 1996: 191), yumurta yemezse kel, ciğer yerse eksik (Tarsus Alan Araştırmaları 1998: 65) olur.

1.4.Gebelikte İnanmalar ve Kaçınmalar

"Gebe", "Hamile", "Yüklü" (Örnek 1977: 135) adlarıyla anılan kadın, gebeliği süresince çevresindeki insanlar tarafından bir çeşit hasta olarak kabul edilir ve buna göre işlem görür. Bu süreçte birtakım kaçınmalara, bağlı bulunduğu kültürel ortamın geçerli sayıldığı işlemlere uymaya zorlanır, bazı durumlardan sakınmaları istenir. Bunun yanı sıra bu süreçte bulunulan durumlar gebeyle ve çocukla ilgili bazı tahminlerin yapılmasını sağlar.

Gebe, çocuk canlanmadan evvel balık yiyecek olursa, çocuğu arızalı doğar (Başar 1972: 61). Gebe kadın kaz eti yerse çocuğun göğsü büyük, ördek eti yerse ördek boğazlı, sümüklüböcek yerse sümüklü, yengeç yerse geriye doğru hareketli (Acıpayamlı 1961:

29), tavuk yerse çocuğun göğsü çıkıntılı (Çimrin 1984: 6) olur.

Erzurum'da çocuk oynadığı zaman keçi eti yiyen gebenin çocuğu doğduktan sonra parmağını emer inancı vardır (Başar 1972: 141). Gebenin yediği yiyecekler yalnız çocuk üzerinde değil, doğum üzerine de etki eder. Eğer yüklü, manda kaymağı yiyecek olursa doğumu bir sene sürer. Deve eti yiyecek olursa geç doğum yapar (Acıpayamlı 1961: 29).

Çocuğu oynayan gebe, tavşana bakarsa doğuracağı çocuğun dudağı mırık (yirik-yarık) olur. Karnında ilk defa çocuğu oynayan gebe, tavşana bakacak olursa çocuğu sakat ve aptal doğar (Başar 1972: 59). Gebe, kıllı çocuk doğurmak korkusuyla ayıya, yarık ve kalın dudaklı çocuk korkusuyla deveye (Acıpayamlı 1961: 27) bakmaz. Gebe tesadüfen kurda bakarsa çocuğu kurt gözlü ve cesur (Taş 1996:193), ciğer yer de elini yıkamadan bir yanına dokunursa, çocuğun orasında leke, ben ya da iz (Çimrin 1984: 6), bir kurbağa veya bir hayvan öldürürse çocuğu aptal (Taş 1996: 194) olur. Akşamüzeri herhangi bir hayvanı öldürürse çocuğu çarpık ve aptal doğar (Başar 1972: 60). Şalpazarı'nda hamile kadının kocası hayvan kesmez, keserse doğan çocuk hakırdar (Çelik 1999 a: 295). Gebe kadın doğuma yakın eşeğe binerse çocuğun aptal ve tembel olacağına inanılır (Altunboğa 1999: 98).

Anadolu'nun diğer bazı yerlerinde de hamile kadının kocası hayvan keserse, doğan çocuğun boğazının hırıldayacağına inanılır. Trabzon'da hamile olan kadının kocası ava gidemez. Eğer giderse çocuk sakat doğar. Giresun'da hamile kadının kocasının tavuk, horoz kesmesini, herhangi bir hayvanı öldürmesini iyi saymazlar. Sözgelimi horoz kesmişse çocuğun ileride horoz gibi, yılan öldürmüşse yılan gibi ses çıkaracağına inanılır (Çelik 1999a: 296). Giresun'da hamile kadının yılan öldürmesine izin verilmez. Doğacak çocuğun dilini çıkaracağına inanılır (Günay 1998: 433). Kadın gebeliği sırasında yılan görür ve gömleğinin yakasını yırtarsa doğuracağı çocuğun dili ince ve dışarıda olur (Başar 1972: 59). Hamile kadın devenin altından geçerse çocuğun kuvvetli olacağına, doğuma yakın ata binerse çocuğun yiğit olacağına inanılır (Altunboğa 1999: 98).

Gebe kadın köpek boğuşmasına rastlar ve onlara herhangi bir şekilde müdahale ederse doğacak çocuğu gözsüz olur (Akçiçek 1997: 86). Mart ayında, kedilerin çiftleştikleri zaman su içen gebelerin çocukları özürlü olur (Başar 1972: 61). Gebe, ahır gibi kirli yerlere temiz sular serpecek olursa çocuğu kör doğar (1972: 62).

Doğum olayı içerisinde en önemli ve merak edilen konulardan biri çocuğun cinsiyetidir. Gerek anne ve baba, gerekse çevredeki insanlar cinsiyet konusunda bir tercihte bulunmaktadırlar. Özellikle geleneksel kesimde erkek çocuk isteği belirgin bir şekilde kendini hissettirmekte, hiç değilse ilk çocuğun erkek olması istenmektedir. Bu merak ve istek çocuk doğmadan önce cinsiyetin tayini ya da istenilen cinsiyetin olması için birtakım uygulama ve inançların doğmasına neden olmuştur. Yalnızca bununla kalmayıp kız ve erkek çocuklar etrafında farklı uygulamalar da meydana gelmiştir. Çocuğun cinsiyetiyle ilgili en yaygın uygulama düğün günü gelinin kucağına bir erkek çocuk vermek ya da erkek çocuğu gelinin yatağı üzerinde yuvarlamaktır.

Kaşgarlı Mahmut'un verdiği bilgiye göre hamile kadına "Tilki mi yoksa kurt mu" diye sorarlar. "Tilki" diye cevap verenin kızı, "kurt" diye cevap verenin ise oğlunun

olacağına inanılır (Kalafat 2002: 465). Bu konudaki inançlara göre baykuş "diviiiit, diviiit" biçiminde öterse hamilenin erkek çocuğu olacağına, "bulguruuuruu gurruut, bulguruuuruu gurruut" biçiminde öterse kız çocuk olacağına inanılır (Günay 1998: 432).

Hamile avucuna memesinden süt sağar. Bu sütün içine, gebenin başında bulunan bir bit konur. Eğer süt içinde bit hareket ederse çocuk oğlan, hareket etmezse kız olacak demektir (Acıpayamlı 1961: 32). Gebe kadın yılan görürse oğlan doğuracağına işarettir (1961: 32- 33).

Hamile kadın ya da herhangi bir yakını tosbağanın önüne bir eşarp açarlar. Sırtına vurarak "Tos tos tosbağa kızım olacaksa eşarbın üzerinden geç, oğlum olacaksa yanından geç" deyip bekler. Eşarbın üzerinden geçerse kızı olur, yanından geçerse oğlu olur. Hamile kadın iç çamaşırından küçük bir parça kopartarak karınca yuvasının üzerine bırakır. Karıncalar bu parçayı yuvalarına götürürlerse oğlu olur, götürmeyip yerinde bırakırlarsa kızı olur (Çelik 1996: 31).

Hamile kadın kurban bayramında kesilen kurbanın çenesini kendi niyetine ayırtır. Sivri çene kemiği uçlarında et kalırsa doğacak çocuğun kız, et kalmazsa erkek olacağına inanılır (Kılıç 2001: 424). Hamileliğin ilk günlerinde yeni kesilmiş horozun kalbi kanlı kanlı yutulursa doğacak çocuk erkek olur (Çelik 1996: 32). Kars ve çevresinde, koç katımı sırasında eve gelen ilk gelin koça bindirilir ise doğacak çocuğun erkek olacağına inanılır (Kalafat 2006: 192).

Rüyasında at, eşek, deve satın alanın ya da bir şekilde bunlardan bir tanesini eve getirenin oğlu olur (Çelik 1996: 33). Hamile kadın, kolay doğum yapmak için aşerirken itleri doyurur (Tarsus Alan Araştırmaları 1998: 65). Aşermediği zamanlarda da gebe yediklerine dikkat eder. Eğer camış eti yer ve sütü içerse çocuğu geç doğar, inatçı olur (Taş 1996: 191). Kuş eti yerse çocuğun uykusunun kuş gibi hafif olacağına inanılır (Başar 1972: 59). Isparta yöresinde hamile kadına balık yedirilmez, yedirildiğinde bebeğin ağzının balık gibi olacağına inanılır (Kılıç 2001: 424).

2. Doğum Esnası ile İlgili İnanç ve Uygulamalar

Anadolu'da doğumun kolay olması için hayvanlar veya onlara ait olan parça ve nesnelerle yapılan çeşitli uygulamalar mevcuttur. Doğumda problem olmaması için gebe kadın köpeklere yiyecek verir. Köpekler kolay doğurdukları için onların su içtikleri kaptan hiç değilse ağız çalkalanmalıdır. Zor doğuran kadının başında ekmek bölünüp köpeklere verilir (Akçiçek 1997: 85). Gebe kadının eteğine konan ekmek köpeklere, saman danaya, buğday kuşlara yedirilir. Gebenin karnına, kurbağa ile yılan arasından geçen bir şahsa ait mendil veya başka bir şey bağlanır. Gebenin karnına manda veya deve karnı altından geçirilen kuşak yahut manda kuşağı bağlanır. Bazen de mandaya gebenin kuşağı bağlanır. Gebeye manda yoğurdu yedirilir (Acıpayamlı 1961: 41- 44).

3. Doğum Sonrası ile İlgili İnanç ve Uygulamalar

Doğum sonrası da doğum öncesi ve esnası kadar önemlidir ve bu dönem de çeşitli

uygulamalarla doludur. "Çocuğun Göbeği ve Eşi", "Lohusalık", "Alkarısı ve Albastı", "Kırk Basması ve Kırklama" bu dönemlerdendir.

3.1. Çocuğun Göbeği ve Eşi

Gebe kadının yediği içtiği şeylerin, baktığı kimse ve hayvanların karnındaki çocuğunu etkileyeceği tasarımı ve inancı gibi çocukla göbeği ve eşi arasında da aynı inanç söz konusudur. Onun içindir ki, doğan çocuğun göbeği ve eşi birtakım işlemlerden geçirilir. Çocuğun geleceğini, ilerideki uğraşısını ve işini etkileyeceği inancıyla göbek gelişigüzel atılmaz (Örnek 1977: 13). Eş için de aynı inanç ve işlemler geçerlidir. Göbek düşünce erkekse katırın semerine bağlanır, kız ise eve konur (Tarsus Alan Araştırmaları 1998: 67). Çocuğun eşi, köpeğin yiyemeyeceği bir yere gömülür. Eş, dışarı atılır ve köpek tarafından yenilirse lohusanın sütü kesilir.

Anadolu'da çocuğun mal canlı ve hayırsever olması için düşen göbek parçası koyun veya ineğe yedirilmekte veyahut ahırda bir yere gömülmektedir (Başar 1972: 102). Göbek bağı fare tarafından yenecek olursa çocuk hırsız olur (Acıpayamlı 1961: 54). Çocuğun eşini köpek yerse köpeğin veya çocuğun kuduracağına inanılır. Çocuğun eşini köpek yerse, çocuk büyüdüğünde hiçbir yerde durmaz, daima gezermiş (Akçiçek 1997: 86).

3.2. Lohusalık

Lohusalık ise kadının doğumdan sonraki sürecine verilen addır. Çocuğun doğumundan itibaren ilk kırk gün anne ve çocuğun sağlığı için önemli bir süredir. Doğum yapan kadın kırk gün boyunca yatmasa da yemesine, içmesine, dinlenmesine dikkat eder. Lohusanın isimlendirilmesi birbirinden farklıdır. "Loğusa"nın yanı sıra "Loğsa", "Doğazkesen", "Emzikli", "Nevse" (Örnek 1977: 143) gibi adlar verilir. Lohusa kadın komşusunun evine, o evden bir parça ekmek alıp yemeden girerse o evi fareler işgal eder inancı vardır (Çelik 2000: 262). Lohusa ile ilgili olan inanç ve uygulamaların bir kısmı sütüyle ilgili olanlardır. Emzikliye keçi dalağı ızgarası, alabalık başı (Başar 1972: 63) yedirilirse sütü bol olur. Adana'da bulgur, soğan, ciğer gibi yiyeceklerin anne sütünü çoğaltacağına inanılar. Anadolu'nun değişik yörelerinde anne sütünün çoğalması için çeşitli şekillerde uygulanan büyüsel pratiğe burada otlamaya giden ineğin ağzına soğan verilmesi, çobanın avucuna kaburga verilmesi biçiminde rastlanıyor (Artun 2006: 361). Lohusa, sütünün bol olması için karşısına asılan koyun ciğerine bakar. Lohusanın sütü fazla geldiği takdirde fazla süt, bir köpek yavrusuna emzirilir. Lohusanın sütünün kesilmesinin de nedenleri vardır. Lohusanın bahçeye dökülen sütünü veya yıkandığı suyu karıncalar içerse lohusanın sütü kesilir (Acıpayamlı 1961: 68- 70). Lohusanın sütü tamamen kesildiği takdirde lohusayı, musluğu kıbleye karşı olan bir çeşmeye götürürler; orada tavşan gözü yahut şekere bulanmış güvercin yüreği yuttururlar (Akçiçek 1997: 69).

3.3. Albastı / Alkarısı

"Albastı, alkarısı", kötü habis bir yaratık ile münasebet kurulan bir lohusa (kadın)

hastalığı olup lohusaya ve bebeğe musallat olabilir. Bu konuda hem albastının şekli, cismi ile ilgili olarak onun bir hayvan gibi olduğu ile ilgili inanışlar olduğu gibi bir de ondan korunmak için hayvanlardan yararlanılarak oluşturulan birtakım inanışlar vardır. Onun cismiyle ilgili olarak Konya'da anlatıldığına göre albastı, alkarısı keçiye benzermiş, kedi büyüklüğünde olurmuş. İnsanların üstüne çöker, onları boğmaya kalkışırmış. Gün ışığını görünce kımıldayamadığı için yakalanabilirmiş, yemin ettirip emri altında köle gibi kullananlar olurmuş onu (Boratav 1984: 79).

Kırgız ve Kazak Türklerinin inançları arasında da önemli yer tutan ve biri "karabastı" diğeri de "sarıbastı" olmak üzere iki türde nitelendirilen albastılardan sarısı, özellikler itibarıyla, Of yöresindeki albastıyla daha çok benzeşir ve bazen sarışın bir kadın, bazen de kedi veya tilki kılığına girerek lohusalara musallat olduğuna, onların ciğerlerini aldıktan sonra götürüp suya attığına inanılır (Çelik 2000: 249).

Aladağ Yörüklerinin inancına göre alkarısı bir kuş gibidir. Eve her yerden girebilir. Lohusanın üzerine çullanır, elinde bir boncuğu vardır. Lohusa su kaplarını açık bırakmış ise alkarısı eve giremez. Alkarısının attığı boncuk lohusaya yalvarmaya başlar. Alkarısından korunmak için "Alalar" denilen ocaklı kadınlara gidilir (Kalafat 2004: 34- 37). Al basmasından korunmak için Erzurum'da beşiğe at kulağı asılır. Anne ve çocuk yalnız bırakılmaz. Eğer yalnız bırakılmaları icap ediyorsa lohusa ile çocuğun yastıklarının altına at yuları konur (Başar 1972: 92).

Çocuk henüz kırkını bitirmeden yalnız bırakılmaz, mecburiyette kalınırsa odasında bir küçük köpek bulundurulur (Akçiçek 1997: 86). Al basmasını önlemek için çocuğun kundağının içine nazarlık (mavi boncuk), tavuğun çatal kemiği, deniz midyesi kabuğu, çatal iğne ve kırmızı bez parçası konulur ve kırk gün süreyle bekletilir (Uslu 2004: 93). Hastanın yatağının başucuna al bir bez sarılır, göğsü üzerine de güvercin konulursa albasmasının önleneceğine inanılır (Sarıaslan 1995: 88). Lohusayı al basmaması için odada kaz öttürülür veya dolaştırılır. Çocuğun yanında eşek anırttırılır (Mear 1992: 44). Al basmasın diye lohusa evine köpek bırakılmaz. Yeni doğurmuş köpeğin kırkının lohusayı basacağına inanılır. Lohusa böyle köpeği görürse çocuğunu o hayvanın üzerine bastırır (Akçiçek 1997: 86). Hatay'da kırklı çocuğun yanına kedi, köpek sokulmaz. (Kalaycıoğlu 2001: 136).

Albasması hastalığından kurtulmak için albasanın odasındaki beşiğin yanına köpek bağlanır. Albasanın yatağının üzerine arpa dökülerek al at çekilir. At arpayı yerse, albasması olmadığına, at arpayı yemez ve kişnerse al hastalığı bulunduğuna kanaat getirilir. Albasan hastanın yatağının üzerine erkek at çekilir. At, konmuş olan arpayı yer ve kişneyecek olursa lohusanın kurtulacağına inanılır. Albasan lohusanın üzerine erkek at götürülerek önüne arpa tutulur. Atın ağzından sarı su gelirse lohusayı albastığına ve kurtuluş olmadığına hükmedilir (Başar 1972: 93- 94). Al basan gelin, dört yol ortasında köpek gibi ulur (Akçiçek 1997: 86). Erzurum ve Erzincan çevresinde alkarısı lohusa kadınlara değil, ahırda yatan atlara musallat olurmuş. Gece ahıra girip atların yelelerini örtmekten hoşlanırmış (Kalafat 2006: 34).

3.4. Kırk Basması

Lohusanın ve çocuğun doğum olayından sonraki kırk gün içerisinde hastalanmasına halk arasında genel bir ifadeyle "kırk basması" denilmektedir. Bu kırk günlük süre içinde anne ve çocuk her türlü dış etkiye açıktır. Annenin ve çocuğun hastalıklardan, zararlı güçlerden, nazardan korunması için birtakım tedbirler alınır, pratikler uygulanır. Kırklama için kırk kaşık su alınır. Bu su ile önce bebek sonra annesi yıkanır. Çocuk yıkandıktan sonra vücudu bir eşek veya bir tazı çuluyla sarılır; tazı çuluyla sarılan çocuk yaman, eşek çuluyla sarılan çocuk uysal olur. Çoğunlukla erkek çocuklara tazı, kız çocuklara eşek çulu giydirmek âdettir (Çelik 2002: 80). Lohusa ile çocuğun kırkları içinde dışarı çıkmaları zaruri ise lohusa ile çocuğun üzerinde ekmek bulundurulur. Ekmek sonradan köpeklere verilir (Acıpayamlı 1961: 87). Lohusanın bulunduğu eve et girmez. Kırk basar (Çelik 2001: 170). Çiğ et, kirli su evin üst tarafından da geçirilmez (Çelik 2002: 170).

Çocuğun kırkı doluncaya kadar eve kedi sokulmaz (Başar 1972: 138). Çocuğun yattığı yere kedi, köpek gibi hayvanların girmelerine müsaade edilmez. Kırk döneminde kurutulmuş kurban gözü ile olduğu gibi, kurt gözü ile de banyo yaptırıldığı olur (Kalafat 2002c: 471). Kırkı çıkmamış çocukları kırk basmasından ve daha çok da süt kokusuna gelerek çocuğa zarar veren yılan, üğü kuşu, alıcı kuşu dedikleri hayvanlardan korunmak için, çocuğun kaldığı odanın kapısına soğan ya da bir hayvanın kemiği asılır (Mear 1992: 45).

Lohusa veya çocuğunu kırk basacak olursa çocuk çıplak olarak terazi kefelerinden birine konarak et, gözü açılmamış köpek eniği, tezek ile darası alınır. Eğer çocuk birkaç hafta içinde alınan daranın üstünde bir ağırlık gösterecek olursa bu hal çocuğun kırk basmasından kurtulduğuna delalet eder. Çocuğun birinci maddede olduğu gibi, tezek ile darası alındıktan (tartıldıktan) sonra ebeveyninden biri bu tezeği suya atar ve "Bu tezek suyun içinde kabarıp şişecekse, benim yavrum da aynı şekilde büyüyüp gelişsin." der (Acıpayamlı 1961: 90).

Espiye'de basık olan çocuk, süpürgeden veya dikenden geçirilir. Mum veya kurşun dökülür eğer yere düşüp soğuyan mum, kurbağa şeklini alırsa bu çocuk kurbağa basığıdır. Annesi hamile iken kurbağa basmıştır (Çelik 2007: 209). Çocuğun başına su, boş yumurta kabuğu veya kurt kafası ile kırk defa dökülür (Acıpayamlı 1961: 91). Yeni doğmuş kedi köpek gibi evcil hayvanların kırkları da çocuğu basar. Korunmak için bunların eve girmemelerine dikkat edilir. Şayet girecek olursa bunlardan girmiş olan hayvan ve yavrusu üstüne çocuk birkaç defa bastırılır (Başar 1972: 80).

Çankırı'da kırk basan çocuğu tedavi için, yol ortasında ve köpek eniği üzerinde kanı karışmadık birisine yıkattırılır. Ayrıca kırk basmasında siyah bir köpek yavrusu üzerine bir kalbur kurulur, üstüne de çocuk oturtulur. Değirmen ayağından akan çark suyundan alınacak su, hafifçe ısıtılır ve çocuk yıkanır. Yıkanacak kadın, *Veysel Karani*'nin ruhuna bir fatiha okuyarak suya kırk bir defa elinin içini basar ve "Altmış yetmiş, çıkmış gitmiş" der. Bu sular köpek yavrusunu da ıslatır. Köpek yavrusu silkindikçe kırk basması geçer, kırklanmış ise köpek yavrusu yirmi saat içinde ölürmüş (Akçiçek 1997: 86).

Sonuç

Kültürler, toplumların yaşadığı coğrafyaya göre şekillenirler. Türkler de yaşadıkları coğrafya şartlarına bağlı olarak atlı- göçebe dediğimiz "Bozkır Kültürü"ne sahiptirler. Onların yaşadığı coğrafya ve sahip oldukları kültür yapısı hayvanlarla iç içedir. Bu durum Türk insanının kendi coğrafyasında yaşayan hayvanları daha iyi tanımasına ve onları zamanla manevi hayatına, özellikle de inançlarına dahil etmesine sebep olmuştur.

Bu çalışmada "doğum" etrafında hayvanlarla ilgili oluşan inanç ve pratikler doğumun aşamalarına göre tasnif edilmiştir. Bu tasnif çalışması bize, aynı hayvanın farklı konulardaki inanç ve uygulamalarda yer alabildiğini göstermiştir *(bkz*. *tablo*). Bu tespit bizi, özellikle bazı hayvanların Anadolu insanının hayatındaki yerinin ve öneminin ne kadar büyük olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Yaptığımız çalışma, Anadolu insanının hem sosyo kültürel, hem de ekonomik hayatında son derece önemli bir yere sahip olan hayvanlarla ilgili birçok inanç ve uygulamanın özellikle son yüzyılda bilim ve teknikteki akıl almaz ilerlemelere rağmen bugün de varlığını önemli ölçüde sürdürmekte olduğunu göstermiştir.

Uygulama→ Hayvan ↓	Kısırlığı giderme	Gebelikten korunma	Aşerme	Gebelikte kaçınmalar	Çocuğun cinsiyeti	Doğum esnası	Çocuğun göbeği	Lohusalık	Alkarısı/ Albastı	Kırk basması/ Kırklama
At				X	X				X	
Ayı				X						
Balık			X					X		
Baykuş					X					
Böcek/ karınca/ bit	X		X		X			X		
Dana	X					X				
Midye									X	
Deve			X	X	X	X				
Eşek				X	X				X	X
Fare							X			
Güvercin								X	X	

Horoz	X			X	X					
İnek	X						X	X		
Kaplumbağa/ tosbağa					X					
Katır							X			
Kaz			X						X	
Keçi	X		X					X		
Kedi		X		X					X	X
Keklik			X							
Koç					X					
Koyun	X						X	X		
Köpek / it			X	X		X	X	X	X	X
Kurbağa				X		X				X
Kurban					X					X
Kurt	X				X					X
Kuş			X			X			X	X
Leylek	X									
Manda/ Camış			X			X				
Ördek			X							
Örümcek		X								
Solucan		X								
Tavşan			X	X				X		
Tavuk (yumurta/pısliği)	X	X	X	X					X	X
Tazı										X
Tilki					X				X	
Yengeç			X							
Yılan				X		X				X

(Tablo)

KAYNAKÇA

ACIPAYAMLI, Orhan (1961) *Türkiye'de Doğumla İlgili İnanmaların Etnolojik Etüdü*, Erzurum: TTK.

ACIPAYAMLI, Orhan (1974) "Türkiye'de Yürümeyen Çocukları Yürütme Gelenekleri", *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri*, Ankara: Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, s. 357- 364.

AKÇİÇEK, Eren (1997) *Eren'ce (Halk Bilim Yazıları),* İzmir: Güneşim Ofset.

ALTUNBOĞA, Bilal (1999) *Diyarbakır Folklorundan Kesintiler,* İstanbul: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Yay.

ARTUN, Erman (2006) *Adana Halk Kültürü,* Adana: Altın Koza Yay.

_____ (2002) "Anadolu İnanç Önderlerini Besleyen Eski İnanç Sistemleri, Dinler, İnanışlar", *Uluslararası Türk Dünyası Kongresi (23-28 Ekim 2001),* Ankara: Tüksev Yay, s. 25- 40.

_____ (1996) "Çukurova Yörüklerinin Gelenek ve Görenekleri*", I. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo- Kültürel Yapısı (Yörükler) Sempozyumu Bildirileri (1994 Antalya)*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., s. 25- 62.

_____ (1998) *Tekirdağ Halk Kültürü Araştırmaları*, Tekirdağ: Tekirdağ Genç Yöneticiler ve İş Adamları Derneği Yay.

BAŞAR, Zeki (1972) *Erzurum'da Tıbbi ve Mistik Folklor Uygulamaları*, Ankara: Sevinç Matbaası.

BORATAV, Pertev Naili (1984) *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.

ÇELİK, Ali (2000) *Trabzon- Çaykara Halk Kültürü,* İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yay.

_____ (1999) *Trabzon-Şalpazarı Çepni Kültürü*, Trabzon: Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yay.

_____, GÜRSOY, Ahmet (2007) "Espiye'de Halk İnanışları", *Tarihi, Kültürel Özellikleri ve Gelenekleriyle Espiye Sempozyumu,* İstanbul: Espiye Belediyesi Yay.

_____ KURUCA, Nazım (2000) "Şebinkarahisar'daki Halk İnanmaları", *Şebinkarahisar, I. Tarih ve Kültür Sempozyumu,* İstanbul: Şebinkarahisar Belediyesi Yay., s. 333- 354.

_____ (2001) "Afganistan'daki Hazara Türkleri İle Karadeniz Bölgesindeki Çepni Türkleri Arasında Yaşayan Halk İnançları Üzerine Bir Mukayese Denemesi", *Uluslararası Anadolu İnançları Kongresi Bildirileri*, Ankara: Evrak Yay., s. 167- 184.

_____ (2007) "Amasya'daki Türk Halk İnanışlarında Atalar Kültü İle Yer-Su Kültünün İzleri", *I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu* (*13- 15 Haziran 200)7*, Amasya, s. 763- 780.

_____ (2002) "Çepnilerde ve Diğer Türkmenlerde Doğumla İlgili Âdet ve İnanmalar", *Yörük ve Türkmenlerde Günlük Hayat Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Yörük Vakfı, s. 63- 84.

_____ (1999) "Hayvanlarla İlgili Anlatılar", *III. Uluslararası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri,* Adana, s. 220- 225.

_____ (1998) "Giresun'da Mart Kırma Geleneği ve Buna Bağlı Bazı İnanmalar",

Giresun Kültür Sempozyumu(Mayıs 1998) Bildirileri, İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yay.

_____ (2002) "Trabzon'un İnanç Önderlerinin Geçmişte ve Günümüzdeki Fonksiyonları", Uluslararası *Türk Dünyası Kongresi (23-28 Ekim 2001)* Ankara*:* Tüksev Yay.

ÇELİK, Hülya (1996) "Gaziantep ve Yöresinde Cinsiyet Belirlemek İçin Yapılan Uygulamalar" *Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1994*, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yay.

ÇİMRİN, Hüseyin (1984) *Antalya Folkloru,* Antalya: Akdeniz Kitabevi.

ERGİN, Muharrem (1970) Oğuz Kağan Destanı, İstanbul: MEB.

GÜNAY, Hayrettin (1998) "Giresun Yöresinde Bazı İnanışlar", *Giresun Kültür Sempozyumu (Mayıs 1998) Bildirileri*, İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yay.

KALAFAT, Yaşar (2004) "Orta Toroslar ve Makedonya Yörükleri Halk İnançları Karşılaştırması" *Millî Folklor*, Yıl: 6, Sayı: 23.

_____ (2005) *Balkanlardan Uluğ Türkistan'a Türk Halk İnançları II*, Ankara: Babil Yay.

_____ (2006) *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri,* Ankara: Babil Yay.

_____ (2001) *Türk Dünyası Halk İnançları (Teori ve Metod),* Trabzon: Türk Ocakları Trabzon Şubesi Yay.

_____(2004) *Altaylardan Anadolu'ya Kamizm/Şamanizm*, İstanbul: Yeditepe Yay.

_____(2002) "Türk Halk İnançlarında Zaman (Doğu Karadeniz Örnekleri İle)", *Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih- Dil- Edebiyat Sempozyumu Bildirileri (3- 5 Mayıs 2001)* Trabzon: Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yay.

_____ (1998) "Anadolu ve Yakın Çevresi Türk Halk İnançlarında Ölüm veya Halk İnançlarımıza Göre Yatır Ziyareti", *Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu*, İstanbul: Mezarlıklar Vakfı, s. 239- 270.

_____ (2002) "İnanç Önderlerinin Halk Biçimi İtibariyle Önemi", *Uluslararası Türk Dünyası İnanç Önderleri Kongresi (23-28 Ekim2001)*, Ankara: Tüksev Yay.

_____(1998) "Giresun ve Yöresi Örnekleri İle Türk Halk Sufizmi", *Giresun Kültür Sempozyumu(Mayıs 1998) Bildirileri,* İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yay, s. 453- 458.

_____ (2002) "Göktürklerden Günümüze Türk Halk İnançlarında Kurt", *XIV. Türk Tarih Kongresi*, Ankara.

_____(2002) "Halk Edebiyatı- Halk İnançları İlişkisine Dair", *Uluslar arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri (26-28 Mayıs 2000),* Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., s. 401-408.

_____ (1995) "Halk İnançlarımızda 'Göğe Kaldırma' Dini Pratiği", *III. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi Bildirileri,* Konya: Kültür Bakanlığı Yay., s. 133- 139.

KAŞGARLI, Mahmud (1992), *Divanü Lugati't-Türk I*, Çev.: Besim ATALAY, Ankara: TDK.

KALAYCIOĞLU, Mithat (2001) *Hatay Halk Bilimi- II,* Hatay.

KAZAN, Şevkiye (2001) *"Burdur'daki Dinî Manevi Halk İnançları, Mahallî Kelimeler, Atasözleri, Deyimler",* Burdur Araştırmaları, Burdur Valiliği Yay.

KILIÇ, Abdullah (2001) "Isparta Yöresi Halk İnançları", *Uluslararası Anadolu İnançları Kongresi Bildirileri*, Ankara: Evrak Yay., 415- 444.

MEAR, Hüray (1992) *Kıbrıs Türk Toplumunda Doğum, Evlenme ve Ölümle İlgili Âdet ve İnanışlar*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bak. Yay.

ÖGEL, Bahaeddin (1984) *Türk Kültür Tarihine Giriş I-VI,* Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Yay.

_____ (1971) *Türk Kültürünün Gelişme Çağları II*, İstanbul: MEB .

_____ (1993) *Türk Mitolojisi I. (Kaynakları ve Açıklamaları İle Destanlar)*, Ankara: TTK.

ÖRNEK, Sedat Veyis (1997) *Türk Halkbilimi*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yay.

SARIASLAN, İsa (1998) *Yenifakılı (Tarih, Toplum, Kültür, Folklor)*, Ankara: Ekin Yay.

Tarsus Alan Araştırmaları (1995) Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

TAŞ, Hülya (1996) "Erzurum'da Doğum ve Çocukla İlgili Eski Âdet ve İnançlar", *Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1994*, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yay.

USLU, Şükrü (2004) "Darende ve Çevresinde Halk İnançları", *Millî Folklor*, Yıl: 16, Sayı: 61., s.102- 110

Özet

HAYVANLAR ETRAFINDA OLUŞAN İNANÇ VE UYGULAMALAR: DOĞUM ÖRNEĞİ

Kültür, bir toplumda geçerli olan ve gelenek hâlinde devam eden her türlü dil, duygu, düşünce, inanç, sanat ve yaşayış öğelerinin tümüdür. Bizler üyesi olduğumuz toplumun kültürünü farkında olmadan öğrenir, hayatımızın çeşitli zamanlarında bunlardan yararlanırız. Anadolu insanının hayatında yer alan en önemli kültür yapılarından biri de inançlardır. Kültürün önemli unsurlarından biri olan ve toplumlara ait bazı özellikleri bünyelerinde barındıran halk inançları çeşitli konularda olabilir ve çeşitli kaynaklardan beslenebilirler. Bir hastalığı tedavi etmede, yağmur yağdırmada, yola çıkarken vb.de bu inançları görebiliriz. Türkler tarih süreci içinde çeşitli toplumlarla ilişkide bulunmuş, onlardan etkilenmiş, çeşitli dinleri ve inanç sistemlerini kabul etmiş, çeşitli hayat tarzlarını benimsemişlerdir. Doğaldır ki bunlar da zamanla inançlarını etkilemiştir. Onların inançlarını etkileyen unsurlardan biri de "hayvanlar" olmuştur. Türklerin uzun yıllar atlı- göçebe bir hayat tarzı benimsemeleri, sosyal ve ekonomik düzenlerinin hayvanlara dayanması bu durumun en önemli nedenlerinden biridir. Bu durum gösteriyor ki, hayvanlar sosyo kültürel ve ekonomik yapıdaki yeri ve işlevlerinden dolayı ilgili bir inancın ortaya çıkmasına sebep oluyor, sonra da bu inançla ilgili uygulamalar oluşuyor. Çalışmalar şunu göstermiştir ki hayvanlar doğumdan ölüme, evlenmeden halk hekimliğine kadar birçok alanda Türklerin inançlarında yer almıştır. Biz de çalışmamızda, Anadolu'daki bu zengin halk kültürünü hayvanlarla ilgili inançlar bağlamında

ele aldık. Burada hayatın geçiş evrelerinden olan "doğum"la ilgili örnekler üzerinde duruldu. Doğumla ilgili hayvanlar etrafında oluşan inanç ve uygulamalar "doğum öncesi", "doğum sırası" ve "doğum sonrası"na ilişkin olarak üç ana başlıkta ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hayvan, doğum, inanç, uygulama.

Abstract

BELIEFS AND PRACTICES THAT OCCUR ANIMALS: EXAMPLE OF BIRTH

Culture and traditions prevailing in a society still ongoing in every language, emotions, thoughts, beliefs, art and life are all elements. We are members of the community culture is learned unconsciously, of them at various times in our lives we all benefit. Anatolian people's life one of the most important cultural buildings are beliefs. Folk beliefs that are one of the important elements of the culture and contains some characteristics of societies, can show wariety and be supported with various sources. We can see these beliefs in on illness treatment, wishing for rain or while taking read. Turks had contacted with various societies, influenced from them, accepted various religions and beliefs and adapted various life style in throughout the history. It is natural that their bliefs has influenced them over time. One of the factors which effect their beliefs is "animals". One of the most important resons for this is nomad-rider life style of Turks and their social and economic system based on animals. This situation shows that, socio-cultural and economic structure of animals because of the location and function of a causes the emergence of blief, then that blief is made relevant applications. Studies showed this animals had taken part in Turks beliefs in lots of subject from birth to death, from wedding popular seience . In our study, these rich folk culture in Anatolia, in the context of animal-related beliefs were discussed. Here the transition phase of life, one of the "birth" focused on the examples on. East-related beliefs and practices that occur around animals "prenatal", "birth order" and "natal" in relation to the three main topics were discussed.

Keywords: Animal, birth, belief, practical.